

Önsöz

Ordular itaatkâr askerlere ihtiyaç duyar. Ne var ki, tarih boyunca, çeşitli sebeplerle savaşa katılmayı veya askerlik yapmayı reddedenler olmuştur ve olmaktadır. Askerî bir görevde bulunmaya karşı çıkmamanın en doğrudan biçimi vicdani reddir. Bu red genellikle vicdani ilkelere veya sebeplere bağlı olup, dinî, etik, manevi, felsefi, insancıl veya benzeri kanaatlerden kaynaklanmaktadır.

Askerlik hizmetinin vicdani reddi günümüzde uluslararası mekanizmaların büyük bir çoğunluğu tarafından düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkının meşru bir ifadesi olarak tanınmaktadır. Avrupa seviyesinde de artık, *Bayatyan – Ermenistan* kararıyla da örneklediği üzere, vicdani red hakkı konusunda bir fikir birliği oluşmuş durumdadır. Halbuki, Türkiye Cumhuriyeti’nde vicdani red halen son derece tartışmalı bir konu olmayı sürdürmektedir. Türkiye vicdani red hakkını tanımamakta ve alternatif sivil hizmet olanağı da sunmamaktadır.

Bu kitap, uluslararası ve bölgesel insan hakları hukukuna dair ayrıntılı bir analize dayanarak, Türkiye’nin askerlik hizmetinin vicdani reddi konusunda, özellikle de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin *Bayatyan*, *Erçep*, *Bukharatyan*, *Tsaturyan*, *Fethi Demirtaş*, *Savda* ve *Tarhan* kararlarının ardından –ki bu kararlardan dört tanesi doğrudan Türkiye’yi konu almaktadır– üzerine düşen uluslararası yükümlülüklerle riayet etmediğini gözler önüne sececektir. Avrupa Birliği’ne aday bir ülke olarak Türkiye’nin, bu hakkı tanımak için hukuk sisteminde ivedilikle birtakım değişikliklere gitmesi gerek-

mektedir. Elinizdeki kitap, Türkiye'nin hangi noktalarda uluslararası insan hakları hukuku kapsamındaki yükümlülüklerinin gerisinde kaldığını tespit edip, Türkiye'nin bu yükümlülüklerle uyması için iç hukukunda yapması gereken değişiklikleri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu kitap ana hatları ile 2012 yılında Essex Üniversitesi'nde başarı ile bitirmiş olduğum doktora tezimin güncellenmiş halinden oluşmaktadır; bu tezin oluşumunda inanılmaz katkıları olan tez danışman hocalarım Prof. Kevin Boyle, Prof. Sabine Michalowski ve Prof. Sir Nigel Rodley'e bu vesileyle teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca teze yorum ve tavsiyeleriyle katkıda bulunan Prof. Françoise Hampson, Prof. Geoff Gilbert, Dr. Clara Sandoval, Prof. Philip Leach ve Lorna McGregor'a da teşekkürler.

Bu kitabı eşime ve aileme adıyorum; onların sabır ve yardımları olmadan ne doktoramı bitirmem ne de bu çalışmanın kitap haline gelmesi mümkün olurdu. Ayrıca bu kitabın İngilizceden çevirisini yapan Defne Orhun'a da ne kadar teşekkür etsem azdır; onun bu kitabı muhteşem bir şekilde çevirmesi halinde elinizdeki kitabın okurlarla buluşması söz konusu olamazdı. Bu kitabı Türkçeye kazandıran Fahri Aral şahsında İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları çalışanlarına da bütün desteklerinden dolayı minnettarım. Son olarak bu kitabın yazımı sırasında çeşitli vesilerle desteklerini sunan Lorna Trevelyan, Derek Brett, Erol Tansel, Ali Soydan, Andrew Penny, Prof. Cynthia Cockburn, Prof. Ferhat Kentel, South East European Studies at Oxford (See-sox) ve Oxford Üniversitesi Hukuk Fakültesi gibi kişiler ve kurumlar dışında ismi belirtilmeyenlere de bütün destekleri için çok teşekkürler.

DR. ÖZGÜR HEVAL ÇINAR